

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Studijní opora k předmětu kombinované formy studia

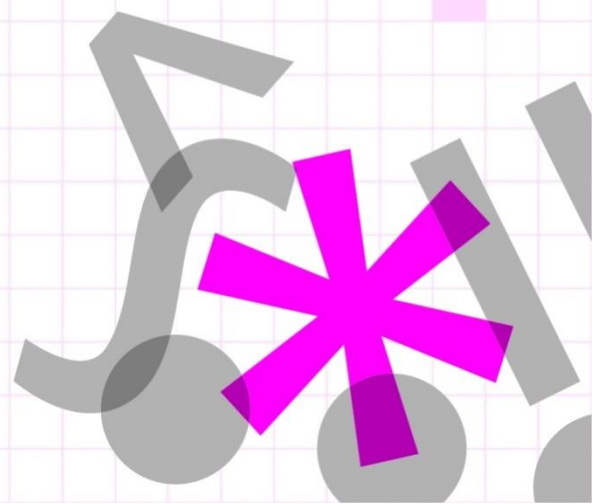
předmět

ETOPEDIE 1

obor

**Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci
v etopedických zařízeních**

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Vysvětlivky k používaným symbolům

ÚVOD KE STUDIU PŘEDMĚTU NEBO KONKRÉTNÍHO TÉMATU

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

prověřují, do jaké míry student text a problematiku pochopil, zapamatoval si podstatné a důležité informace

SHRNUTÍ

shrnutí tématu

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

vyzdvihuje důležité či nové termíny, nebo hlavní body, které by student při studiu tématu neměl opomenout

LITERATURA

použitá ve studijním materiálu, pro doplnění a rozšíření poznatků

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

student se zde dozví, jakým způsobem bude kurz ukončen (test, seminární práce, projekt, ústní zkouška apod.)

ÚVOD DO STUDIA PŘEDMĚTU (ANOTACE)

Etopedie je vědním oborem, který se zabývá edukací, socializací a vzděláváním difilních jedinců. V České republice bývá definován na pomezí speciální pedagogiky a sociální pedagogiky. Orientuje se na práci s dětmi s poruchami emocí a chování ve školním i v mimoškolním prostředí, kde se snaží především předcházet dalšímu rizikovému chování těchto dětí. Předmět představuje základní vstup do etopedické problematiky. Seznamuje studenty s historií oboru, jeho místem v systému věd, seznamuje se základními problémy. Podrobně se zabývá klasifikací jednotlivých poruch emocí a chování, jejich včasnou diagnostikou a všemi typy prevence.

CÍLE PŘEDMĚTU:

Cílem předmětu je získání základních znalostí v oblasti socializace, edukace a možného vzdělávání osob v etopedické péči, vymezení hranic a možností pracovníka v pomáhající profesi a hledání možných přístupů v oblastech jednotlivých typů prevence.

OSNOVA PŘEDMĚTU:

1. Definice etopedie, etopedická terminologie, cíle etopedie, současné pojetí.
2. Etopedie jako vědní disciplína, charakter a znaky etopedické péče.
3. Pojetí normy a normality v etopedii.
4. Historie péče o jedince s poruchami emocí a chování.
5. Etopedie a příbuzné disciplíny.
6. Klasifikace poruch emocí a chování – medicínské, školní, sociální a psychiatrické hledisko.
7. Psychická, sociální a biologická podmíněnost vzniku poruch emocí a chování.
8. Primární, sekundární a terciární prevence v etopedii.
9. Etopedická zařízení – přehled a charakteristika.
10. Osobnost etopeda, etické problémy profese, uplatnění v praxi.
11. Základní prvky vztahu ke klientům v etopedické péči.
12. Přístupy ke klientům v etopedii.
13. Klienti etopedické péče.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro učitele*. 1. vyd. Praha: Grada. 2007. 280s. ISBN 978-80-247-1168-3

JANKŮ, Kateřina. *Dítě s poruchou chování a emocí*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita. 2009. 80s. ISBN 978-80-7368-764-9

JANSKÝ, Pavel. *Problémové dítě a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. ISBN 80-7041-114-7

KLÍMA, Pavel, KLÍMA, Josef. *Základy etopedie*. 2. vyd. Praha: SPN. 1984.

KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. 5. vyd. Praha: Portál, 2006. 147s. ISBN 80-7367-181-6

MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. 159s. ISBN 80-85850-76-1.

NAVRÁTIL, Pavel. a kol. *Romové v české společnosti*. 1. vyd. Praha: Portál. 2003. 223s. ISBN 80-7178-741-8

PELIKÁN, Jiří. *Hledání těžiště výchovy*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 2007. 175s. ISBN 978-80-246-1265-2

PEŠATOVÁ, Ilona, *Sociálně patologické jevy u dětí školního věku*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 364s. ISBN 978-80-7372-291-3

SLOMEK, Zdeněk. *Etopedie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. 2010. 96s. ISBN 978-80-86723-84-6 2010

SOVÁK, Miloš. *Nárys speciální pedagogiky*. Praha: SPN. 1984. str. 43-161

STANKOWSKI, Adam. *Etopedie – Úvod do resocializační pedagogiky*. 2003. 57s. ISBN 80-7042-257-2.

ŠVARCOVÁ, Eva. *Vybrané kapitoly z etopedie a sociální patologie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 2009. 162s. ISBN 978-80-7041-959-5.

ŠVARCOVÁ, Eva. *Úvod do etopedie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 2002. 107s. ISBN: 80-7041-449-9 str. 31-38

VOCILKA, Miroslav. *Vybrané statě z etopedie*. 1.vyd. Most: Regionální středisko výchovy a vzdělávání. 1994. str. 19 – 21

VOJTOVÁ, Věra. *Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchou chování jako perspektiva kvality života v dospělosti*. Brno: Muni press. 2010. ISBN 978 – 80-210-5159-1 str. 132 – 138

VOJTOVÁ, Věra. *Přístupy k poruchám emocí a chování v současnosti*. 1. vyd. Brno: MU. 2008. ISBN 978 – 80- 210-4573-6 str. 92-122

VOJTOVÁ, Věra. *Úvod do etopedie*. 1. vyd. Brno: Paido. 2008. 127s. ISBN 978-80-7315-166-9 str. 37 – 52.

VOJTOVÁ, Věra. *Kapitoly z etopedie I*. 1.vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. 94s. ISBN 80-210-3532-3. str. 7-21

DOPORUČENÁ LITERATURA

CIPRO, Miroslav. *Galerie světových pedagogů*. 1. vyd. Praha: M. Cipro, 2002. 290s. ISBN 80-238-8003-9. vybrané kapitoly.

FOUCAULT, Michel. *Dějiny šílenství v době osvícenství*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994. ISBN 80-7106-085-2. str. 37-59, 101-103, 154-171,
MKN – 10 (F90-F98) <http://www.uzis.cz/cz/mkn/F00-F99.html>

STEWART, Michael. *Čas Cikánů*. 1. vyd. Olomouc: UP. 2005. ISBN 80-7364-017-1. str. 25-49

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

Zápočet bude udělen na základě aktivní účasti ve výuce, na základě vypracování seminární práce a na základě předložení vypracovaných průběžných pracovních úkolů. Práce musí reflektovat získané vědomosti v oblasti etopedie, které si student osvojil v průběhu studia.

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Studenti se seznámí se základní terminologií daného oboru. Cílem úvodního tématu předmětu je umožnit studentům pochopení vývoje a změn v užívané terminologii oboru.

Způsob výuky: Tématu je věnována pozornost v omezeném rozsahu 1 hodiny a je doplněno 2 hodinami samostudia.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

etopedie; sociální a mravní narušenost; obtížná vychovatelnost; poruchy chování a emocí; disociální, asociální, antisociální jednání; delikvence; kriminalita mládeže; společenská nebezpečnost; deprivace

SHRUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Studenti se seznámí s vývojem etopedické terminologie i s průběhem diskusí, které na toto téma probíhají od 50. let dvacátého století. Přednášková část předmětu se zaměřuje na komparaci užívaných termínů a nastiňuje koncepty, které stály za jejich vznikem. Zvýšená pozornost je věnována obratu k člověku, který je zaznamenán v posledních letech (jedinec s poruchami chování a emocí, dítě v riziku). Těžištěm této části je porozumění termínům: Sociální a mravní narušenost; Obtížná vychovatelnost; Poruchy chování a emocí. Témata ke studiu: ovládnutí terminologie oboru viz pojmy k zapamatování.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

ŠVARCOVÁ, Eva. *Vybrané kapitoly z etopedie a sociální patologie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 2009. str. 8-26.

VOCILKA, Miroslav. *Vybrané statě z etopedie*. 1.vyd. Most: Regionální středisko výchovy a vzdělávání. 1994. str.14-19

SLOMEK, Zdeněk. *Etopedie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. str. 5-13

VOJTOVÁ, Věra. *Kapitoly z etopedie I*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, str. 7-21;

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Na základě prostudovaných materiálů vysvětlete vývoj jednotlivých pojmů.
2. Vyhledejte alespoň tři autory, kteří se problematice užití pojmů v etopedii věnovali či věnují a seznámte se s jejich pohledem na terminologii.

Úkoly ke konzultaci:

3. Vytvořte si stručný slovník základních pojmů.

Téma č. 2:

Etopedie jako vědní disciplína , charakter a znaky etopedické péče

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Cílem tohoto okruhu je seznámit studenty s vědeckou disciplínou etopedie a s jejím pojetím. Studenti získají přehled o charakteristice znaků etopedické péče.

Způsob výuky: *Tématu je věnována pozornost v omezeném rozsahu 1 hodiny a je doplněno 2 hodinami samostudia.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

etopedie; znaky etopedie; etopedická péče;

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Studenti se seznámí v vývojem etopedie jako vědní disciplíny. Téma jim přibližuje pohled na etopedii jako na vědní disciplínu. Studenti se seznámí s gnozeologickou, normativní složkou oboru i s jeho metodologií. Dalším okruhem zájmu jsou znaky etopedické péče, které umožní studentům porozumět kontextu vybrané problematiky. Témata ke studiu: vývoj etopedie jako vědní disciplíny, struktura etopedie, znaky etopedické péče.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

- KLÍMA, Pavel, KLÍMA, Josef. *Základy etopedie*, 2. vyd. Praha: SPN. 1984. str. 9-15.
ŠVARCOVÁ, Eva. *Vybrané kapitoly z etopedie a sociální patologie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 2009. str. 20-26.
SOVÁK, Miloš. *Nárys speciální pedagogiky*. Praha: SPN. 1984. str. 43-161
SLOMEK, Zdeněk. *Etopedie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. str. 5-13
VOJTOVÁ, Věra. *Kapitoly z etopedie I*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, str. 43-59

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Uveďte znaky etopedické péče.
2. Objasněte gnozeologickou, metodologickou a normativní složku oboru.
3. Popište vývoj etopedické problematiky v ČR.

Téma č. 3:

Historie péče o dificilního jedince I.

Pojetí normy a normality v etopedii

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Cílem tématu je nastítnit studentům vhlad do různých pojetí normy a normality v etopedii. Na základě osvojení této problematiky může být dále navázáno konkrétnějšími etopedickými tématy.

Způsob výuky:

Téma je přednášeno v rámci výuky v omezeném rozsahu 1 hodiny, je doplněno 2 hodinami samostudia.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

Norma, normalita

SHRnutí A TÉMATA KE STUDIU

Obsahem okruhu je zachycení pojmů norma a normalita, představení a osvojení si odlišných pojetí těchto pojmů, norma a normalita v etopedii.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

SLOMEK, Zdeněk. *Etopedie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. str. 5-13

VOJTOVÁ, Věra. Kapitoly z etopedie I. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, str. 43-59

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Objasněte klíčové pojmy daného okruhu.

Historie péče o jedince s poruchami emocí a chování

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Cílem tématu je seznámit studenty s vývojem péče o difilního jedince. Studenti si osvojí znalosti historických souvislostí.

Způsob výuky:

Tématu je věnována pozornost v omezeném rozsahu 1 hodiny, je doplněno 2 hodinami samostudia.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

Dětská práva, humanizace, soft terminologie

SHRNUTÍ A TĚMATATA KE STUDIU

Obsahem okruhu je zachycení vývoje péče o difilního jedince. Péče a přístupy jsou rozčleněny do jednotlivých dějinných epoch. Každá z etap je reprezentována charakteristickým přístupem k difilnímu jedinci, uváděny jsou příklady péče i dobových postihů. Přednášková část komparuje jednotlivé přístupy a využívané postupy. Těžištěm okruhu je péče o osoby překračující sociální i legislativní normy. Pozornost je věnována penitenciárním systémům. Druhým stěžejním bodem okruhu je seznámení se s názory několika vybraných historických osobností. Každá z osobností je reprezentantem již dříve zmiňovaných epoch a jejich pohledy na výchovné působení mají za cíl zprostředkovat studentům myšlenky, které dokázaly předběhnout svou dobu.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999.
FOUCAULT, Michel. *Dějiny šílenství v době osvícenství*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994. str. 37-59, 101-103, 154-171,
STANKOWSKI, Adam. *Etopedie – Úvod do resocializační pedagogiky*. 2003,. s.20-27
CIPRO, Miroslav. *Galerie světových pedagogů*. 1. vyd. Praha: M. Cipro, 2002. vybrané kapitoly.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

Úkoly pro konzultaci:

1. Vytvořte souhrnný přehled přístupů k osobám, které porušují sociální normy, které byly uplatňovány v průběhu daných dějinných epoch obou okruhů.
2. Vybte si jednu z osobností, seznajte se s jejími názory, formou eseje komparujte své i autorovy názory.

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Cílem tématu je rámcově seznámit studenty s možnými informačními zdroji, které představují příbuzné vědní disciplíny. **Způsob výuky:** *Tématu je věnována pozornost při řízené konzultaci v rozsahu 1 hodiny, je doplněno samostudiem - 2h.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

psychické potřeby; proces učení; sociální normy; způsob výchovy; výchovné metody; diagnostika; právní normy; etický kodex; morálka; vývojová psychologie; biodromální psychologie; sociální psychologie; pedagogická psychologie; speciální pedagogika; sociální pedagogika; obecná pedagogika; filozofie; penologie; sociologie, sociologie výchovy; etika, medicína; právo.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Téma prezentuje etopedii jako vědní disciplínu zasazenou do kontextu věd o člověku. Okruh se zaměřuje na vztah etopedie k ostatním společenskovedním i biologickým disciplínám. Úvodem je nastíněno postavení samotné etopedie v systému věd. Na příkladech vybraných vědních oborů je upozorněno na poznatky, které tyto obory nabízejí. Předmět je strukturován tak, aby studentům umožnil pochopení významu jednotlivých poznatků a především odhalení jejich důležitosti pro praxi. Tam kde se budoucí absolventi, při výkonu svého povolání setkají s odborníkem reprezentujícím daný vědní obor jsou rozpracovány také možnosti jejich budoucí spolupráce. Vybrané vědní obory:

psychologie (vývojová, biodromální, sociální, pedagogická); pedagogika (sociální pedagogika, obecná pedagogika, speciální) filozofie; penologie; sociologie (sociologie výchovy); etika, medicína; právo.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

ŠVARCOVÁ, Eva. *Vybrané kapitola z etopedie a sociální patologie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 2009.str. 3-8

VOJTOVÁ, Věra. *Kapitoly z etopedie I*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. str. 7-21

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. V průběhu celého semestru si pořizujte záznam o poznacích z ostatních předmětů, které vás oslovily a domníváte se, že mohou přispět ke zvýšení vaší kompetentnosti v praxi.

Téma č. 6:

Klasifikace poruch emocí a chování, školní, sociální a psychiatrické hledisko

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Studenti získají základní náhled na několik vybraných klasifikací poruch chování. Cílem tématu je usnadnění orientace v užívaných klasifikacích.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno v rámci výuky v omezeném rozsahu 1 hodiny, je doplněno samostudiem -2h.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

poruchy duševní a poruchy chování, disociální, asociální antisociální poruchy, mravní normy, právní normy, sociální vztahy, socializovaná agrese, úzkostnost, senzibilita

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Okruh seznamuje studenty s několika modely klasifikací poruch chování. Studenti si osvojí základní způsoby možného dělení poruch chování. Okruh seznamuje s medicínským modelem klasifikace poruch chování, důraz je zde kladen na porozumění jednotlivým diagnózám MKN-10, především na schopnost rozpoznat projevy chování příslušející k dané diagnóze. Těžištěm okruhu je klasifikace ze sociálního hlediska. Studenti se seznámí se základním rozdělením na: disociální, asociální, antisociální poruchy chování, osvojí si znalost projevů, možnosti pedagogické intervence a příklady chování. Školská klasifikace nabídne studentům klasifikaci vycházející ze zaměření na chování jednice. Posledním klasifikačním modelem, který si studenti osvojí je dimenzionální model, který pracuje s dimenzemi projevů chování.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

ŠVARCOVÁ, Eva. *Úvod do etopedie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 2002, ISBN: 80-7041-449-9 str. 39-46

VOJTOVÁ, Věra. *Kapitoly z etopedie I*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, ISBN 80-210-3532-3. str. 80-90

MKN – 10 (F90-F98) <http://www.uzis.cz/cz/mkn/F00-F99.html>

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Vyberte si jednu z klasifikací a pro každou její dimenzi uveďte příklady chování, která ji reprezentují.
2. K vybrané klasifikaci a k příkladům, které jste uvedli vypracujte plán pedagogické intervence.

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Cílem tématu je umožnit lepší orientaci v příčinných podmínkách vzniku poruch chování. Studenti získají základní přehled o faktorech, které poruchy chování způsobují či se stávají jejich spouštěčem.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno v rámci výuky v omezeném rozsahu 1 hodiny, je doplněno samostudiem – 2h.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

poruchy CNS, genotyp, fenotyp, stres, frustrace, rodina, vrstevnická skupina, anomální osobnosti, náladové osoby, psychastenické osoby, vztahovačné osoby, hysterické osoby, přecitlivělé osoby, popudlivé osoby.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Studenti se seznámí s faktory, které mohou stát za vznikem poruch chování a emocí. Těžištěm okruhu jsou faktory psychosociální povahy, pozornost je věnována především vlivu stresu, frustrace a mikro-prostředí jedince. Obsahem okruhu je seznámení se s osobnostními předpoklady vzniku poruch chování, pozornost je věnována anomální osobnostem, nezralými osobnostem a osobám, které mají sklony k neadaptivnímu chování. Na straně biologických faktorů je diskutován především podíl intelektových schopností a vývojové podmíněnosti vzniku poruch.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

JANKŮ, Kateřina. *Dítě s poruchou chování a emocí*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita. 2009. str. 25-31

PEŠATOVÁ, Ilona. *Sociálně patologické jevy u dětí školního věku*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. str. 112-150

ŠVARCOVÁ, Eva. *Vybrané kapitoly z etopedie a sociální patologie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 2009. str.68-73; str. 49-53

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

Úkoly pro konzultaci:

1. Formou eseje se zamyslete nad významem a podílem jednotlivých vlivů na rozvoji poruch chování.
2. Na základě prostudovaných textů vypracujte přehled bio-psycho -sociálních vlivů, které mohou stát v pozadí vzniku poruch chování.

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Studenti se seznámí se základním dělením preventivních procesů v praxi, získají přehled o programech, které jsou v praxi realizovány. Cílem okruhu je představit studentům prevenci jako proces, který je realizován v situačních podmínkách.

Způsob výuky: Téma je vzhledem k omezené časové dotaci zajištěno samostudiem-2h.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

primární, sekundární, terciární prevence, všeobecná prevence, selektivní, indikovaná prevence, preventivní opatření.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Okruh zprostředkovává studentům základní vhled do preventivních aktivit. Studenti získají přehled o možnostech preventivního působení i preventivních programech, které lze realizovat. Cílem okruhu je představit studentům prevenci jako proces, který je realizován v situačních podmínkách. Studenti získají nejen nezbytné základní znalosti problematiky, ale také dovednosti a schopnosti umožňující realizaci plánů a projektů preventivního působení. Závěrem je studentům zprostředkováno seznámení se s preventivními opatřeními jednotlivých resortů. Studenti se mají za úkol seznámit s alespoň jedním preventivním programem, který je v praxi realizován. Témata ke studiu: dělení preventivních aktivit, struktura preventivních plánů, zaměření primární, sekundární a terciární prevence.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

PEŠATOVÁ, Ilona. *Sociálně patologické jevy u dětí školního věku*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. str.316-325
 ŠVARCOVÁ, Eva. *Vybrané kapitoly z etopedie a sociální patologie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 2009. str.68-73; str. 73-80; str.128-134
 ŠVARCOVÁ, Eva. *Úvod do etopedie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 2002. str. 55-58

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

Úkoly pro konzultaci:

1. Vyhledejte informace o preventivní programu realizovaném ve vašem okolí.
2. Na základě informací o preventivních opatřeních, která jsou realizována v rámci jednotlivých resortů se zamyslete nad jejich dopady v praxi a uveďte příklady „dobré praxe“, které se vám podaří naléznout.

Etopedická zařízení – přehled a charakteristika.

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Cílem tématu je zprostředkovat studentům základní informace týkající se jednotlivých etopedických zařízení. Součástí výuky je i ukázka fotogalerie vybraných zařízení (případně tento okruh navazuje na předmět Exkurze).

Způsob výuky: *Téma je přednášeno v rámci výuky v omezeném rozsahu 1 hodiny, je doplněno samostudiem – 2h.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

Ústavní výchova, ochranná výchova, dětský diagnostický ústav, dětský domov se školou

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Studenti se seznámí s ústavní a ochrannou výchovou (včetně legislativního zakotvení), budou schopni vyjmenovat jednotlivá etopedická zařízení. K těmto zařízením přiřadí cíle a poslání zařízení, vymezí klienty zařízení a způsob fungování tohoto zařízení.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. 5 vyd. Praha: Portál, 2006. . str. 14-28

SLOMEK, Zdeněk. *Etopedie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. str.77-79

STANKOWSKI, Adam. *Etopedie – Úvod do resocializační pedagogiky*. 2003. str. 43-50

ŠVARCOVÁ, Eva. *Úvod do etopedie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 2002. str. 31-38

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

Úkoly pro konzultaci:

1. Pokuste se v rámci praxe navštívit alespoň jedno etopedické zařízení.
2. Pokuste se vymezit uplatnění a roli etopeda v těchto zařízeních.

Osobnost etopeda, etické problémy profese, uplatnění v praxi.

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Cílem tématu je zprostředkovat studentům základní informace týkající se problematiky výkonu pomáhající profese. Zvýšená pozornost je věnována výkonu povolání etopeda a vychovatele v etopedickém typu zařízení.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno v rámci výuky v omezeném rozsahu 1 hodiny, je doplněno samostudiem – 2h.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

kompetence, pracovní zařazení, pracovní-právní vztah, náplň práce, pracovní úřad, supervize, intervize, výchovná činnost

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Studenti se seznámí s kompetenčním modelem výchovného pracovníka i s pracovními činnostmi, které vykonává. Okruh se zaměřuje na výkon profese etopeda výchovného pracovníka ve výchovných zařízeních jako na pomáhající profese. Na základní strukturu pracovních činností i seznámení se s kompetencemi. Studentům je přiblížena problematika osobnostních předpokladů pro výkon povolání. Uváděny také rizika dlouhodobé práce s obtížně vychovatelnými dětmi a jejich možná prevence formou supervize, intervize, ale také psychohygienou a zdravou životní správou. Těžištěm okruhu je zaměření na práci v týmu a možnosti tvořivé spolupráce při plnění pracovních úkolů.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

- KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. 5 vyd. Praha: Portál, 2006. . str. 28
- SLOMEK, Zdeněk. *Etopedie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. str.77-79
- STANKOWSKI, Adam. *Etopedie – Úvod do resocializační pedagogiky*. 2003. str. 43-48
- ŠVARCOVÁ, Eva. *Úvod do etopedie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 2002. str. 38

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

Úkoly pro konzultaci:

1. Vytvořte kompetenční model etopeda s uvedením konkrétních vědor schopností i dovedností, které akcentujete
2. Vypište seznam zařízení, resortů a pracovních pozic, ve kterých můžete nale: uplatnění
3. Vytvořte seznam osobnostních charakteristik, kterými by podle Vás měl et disponovat.

Téma č. 11:

Přístupy ke klientům v etopedii

Základní prvky vztahu ke klientům v etopedické péči.

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Téma navazuje na předcházející okruh a hlouběji ho rozpracovává. Cílem této části je zaměřit se na samotný proces utváření vztahu ke klientům, téma upozorňuje na možná rizika a úskalí, která mohou vznikat.

Způsob výuky: *Tématu je věnována pozornost při řízené konzultaci v rozsahu 1 hodiny, je doplněno samostudiem – 2h.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

osobnostní předpoklady, sebesystém, sebepečetí, sebeobraz, pozitivní vztah k reali

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Okruh hlouběji rozpracovává problematiku probíranou v rámci okruhu Osobnost etopeda. Výchozí osobnostní předpoklady, etická hlediska a profesionální výbava jsou prezentovány jako prvky, které každodenně vstupují do interakcí s osobnostními předpoklady, etickými hledisky a schopnostmi i dovednostmi klientů etopedické péče. Studenti si v rámci okruhu vytvářejí náhled na vlastní výchovné působení v kontextu práce „držitele moci“ a „klienta“. Cílem okruhu je seznámit studenty s možným úskalím budování vzájemného vztahu k vychovávaným. Okruh se rámcově zabývá komunikací, vzájemnou interakcí během procesu reedukace a možnostmi jejich zkvalitnění na straně vychovatele.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. 5 vyd. Praha: Portál, 2006. str. 51; 74-92; 106 – 118;
PELIKÁN, Jiří. *Hledání těžiště výchovy*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 2007. str. 81 – 108
PELIKÁN, Jiří. *Pomáhat být*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 2004. str. 15-35

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Zamyslete se jakými způsoby v současné době kultivujete svou osobno možné naleznout ještě i jiné oblasti kultivace pro budoucnost?

Úkoly pro konzultaci:

2. Vytvořte seznam osobnostních charakteristik, kterými disponujete. Se srovnajte se seznamem charakteristik, který byl vytvořen v předchozím ok
3. Zamyslete se a nastiňte možné řešení případných nesouladů obou seznamí

Přístupy ke klientům v etopedii.

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Cílem tématu je představení několika základních přístupů ke klientům, které se v etopedické problematice uplatňují.

Způsob výuky: *Téma je zajištěno řízeným samostudiem – 3h. .*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

biopsychický koncept intervence, psychoanalytický a psychoedukační koncept intervence, sociálně – kognitivní koncept intervence, speciálně pedagogický proces

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Téma seznamuje studenty s několika vybranými koncepty intervenčních postupů, které se v etopedické péči využívají, seznamuje studenty se základními nosnými myšlenkami jednotlivých konceptů a nastiňuje jejich možné využití v současné praxi. Studenti získají základní přehled v problematice a naučí se využívat silné stránky jednotlivých konceptů v praxi. Témata ke studiu: biopsychický koncept intervence – těžiště jeho postupů a základní charakteristika; psychoanalytický psychoedukační koncept intervence – vývoj myšlenek a jejich přesah do současné praxe; sociálně kognitivní koncept intervence – těžiště přístupu, jeho metody a základní způsoby práce, využitelnost v současné praxi; speciálně pedagogický proces jeho charakteristika a popis činností.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

VOJTOVÁ, Věra. *Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchou chování . perspektiva kvality života v dospělosti*. Brno: Muni press. 2010. str. 132 – 138

VOJTOVÁ, Věra. *Přístupy k poruchám emocí a chování v současnosti*. 1. vyd. Brno: IVO. 2008. str. 92-122

VOJTOVÁ, Věra. *Úvod do etopedie*. 1. vyd. Brno: Paido. 2008. str. 83-109

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Vyberte a popište vybraný koncept intervence.
2. Z jednotlivých konceptů vyberte ty informace, které Vás nejvíce zaujaly a zamyslete se nad jejich možným využitím ve vaší současné praxi.

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Studenti se seznámí s cílovou edukační skupinou etopedie. Cílem je základní seznámení se s problematikou klientů etopedické péče.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno v rámci výuky v omezeném rozsahu 1 hodiny, je doplněno 2h. samostudia.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

dítě v riziku poruchy chování, dítě s problémem v chování, dítě s poruchou chování, ADHD, porucha řízeného chování, socializace, rizika,

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Téma nabízí základní vymezení cílové skupiny etopedické péče, jednak seznámí studenty s problematikou dětí v riziku, problematikou dětí s problémy v chování. Studenti získají základní přehled o klientech kteří tvoří cílovou skupinu etopedické péče. Seznámí se také s konceptem At-risk-Youth. Téma přibližuje studentům Bowerovu škálu problémů v chování, která usnadní jejich orientaci v projevech chování. Studenti se seznámí s riziky, kterým dítě v riziku čelí v oblasti osobnosti dítěte, v rodinném prostředí, ve společnosti, ve škole. Nastíněny budou možné přístupy k eliminaci rizik. Studenti si osvojí základní schopnost rozlišovat mezi dětmi v riziku, s problémem v chování, a dětmi s poruchou chování.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

VOJTOVÁ, Věra. *Přístupy k poruchám emocí a chování v současnosti*. 1. vyd. Brno: MU. 2008. str. 69 – 87

VOJTOVÁ, Věra. *Úvod do etopedie*. 1. vyd. Brno: Paido. 2008. str. 37 – 52.

VOJTOVÁ, Věra. *Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchou chování jako perspektiva kvality života v dospělosti*. Brno: Muni press. 2010. str. 139-176

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jak rozumíte konceptu At-risk-Youth, objasněte ho.
2. Vystihněte a popište rozdíly které vnímáte pracujete-li s dítětem v riziku či s dítětem s problém v chování.

Téma č. 13:

Klienti etopedické péče II.

Klienti etopedické péče.

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Studenti se seznámí s cílovou edukační skupinou etopedie. Cílem je základní seznámení se s problematikou klientů etopedické péče.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno v rámci výuky v omezeném rozsahu 1 hodiny, je doplněno 2h. samostudia.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

dítě v riziku poruchy chování, dítě s problémem v chování, dítě s poruchou chování ADHD, porucha řízeného chování, socializace, rizika,

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

Téma nabízí základní vymezení cílové skupiny etopedické péče, jednak seznámí studenty s problematikou dětí v riziku, problematikou dětí s problémy v chování. Studenti získají základní přehled o klientech kteří tvoří cílovou skupinu etopedické péče. Seznámí se také s konceptem At-risk-Youth. Téma přibližuje studentům Bowerovu škálu problémů v chování, která usnadní jejich orientaci v projevu chování. Studenti se seznámí s riziky, kterým dítě v riziku čelí v oblasti osobnosti dítěte, v rodinném prostředí, ve společnosti, ve škole. Nastíněny budou možnosti přístupů k eliminaci rizik. Studenti si osvojí základní schopnost rozlišovat mezi dítětem v riziku, s problémem v chování, a dětmi s poruchou chování.

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

VOJTOVÁ, Věra. *Přístupy k poruchám emocí a chování v současnosti*. 1. vyd. Brno: Paido. 2008. str. 69 – 87

VOJTOVÁ, Věra. *Úvod do etopedie*. 1. vyd. Brno: Paido. 2008. str. 37 – 52.

VOJTOVÁ, Věra. *Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchou chování*. 1. vyd. Brno: Paido. 2010. str. 101 – 102.

perspektiva kvality života v dospělosti. Brno: Muni press. 2010. str. 139-176

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jak rozumíte konceptu At-risk-Youth, objasněte ho.
2. Vystihněte a popište rozdíly které vnímáte pracujete-li s dítětem v riziku či s dítětem s problémem v chování.

SEZNAM POŽADAVKŮ K ABSOLVOVÁNÍ PŘEDMĚTU

Zápočet bude udělen na základě aktivní účasti ve výuce, na základě vypracování seminární práce a na základě předložení vypracovaných průběžných pracovních úkolů, které zadal jako povinné vyučující. Práce musí reflektovat získané vědomosti v oblasti etopedie, které si student osvojil v průběhu studia.